

La salinització de la conca del riu Llobregat: fins quan?

Avui com cada dia, Iberpotash, S.A., que pertany al grup israelià del Death Sea Works, ha abocat milers de tones de residus salins als runams, de Fusteret (Súria) i Cogulló (Sallent), situats al Bages. El paisatge estèril de les muntanyes de residus fa mal a la vista, al medi ambient, a la qualitat de les aigües i la salut pública, de centenars de milers de ciutadans a la Catalunya central, i a milions més, de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, aigües avall de les activitats extractives de la mineria de la potassa.

Iberpotash, S.A., genera i aboca prop de 4 milions anuals de tones de residus (11.000 tones/dia) que s'haurien de considerar especials. Una quantitat equivalent al total de residus urbans de Catalunya, i a més, n'està sotmesa a cotitzar cap cànon de deposició, similar al que s'exigeix a qualsevol dels municipis de Catalunya (Llei 16/2003). Veure escrit (13-04-04) de la Plataforma cívica *MontSalat a l'Agència Catalana de Residus (ACR) i resposta tangencial de l'ACR.

El fet de que els residus de la mineria de la potassa, estiguin considerats com subproductes de classe B (recuperables), fa que aquestes activitats s'escapin de l'obligada ètica mediambiental. La manca de voluntat política en reformar les normatives de la mineria de la potassa, que externalitza els costos ambientals al domini públic hidràulic en contra de la salut del país, i en pro dels interessos econòmics fa la resta. Mentre tant, es va contaminant el riu fins a nivells quasi surrealistes.

Ara que està tant de moda parlar de sostenibilitat i de qualitat de vida, i que al govern hi han "Ecologistes de veritat" cal recordar, a ells i a tots els governs anteriors, una i altra vegada, que la potassa a Catalunya es va descobrir el 1912, i que els responsables de les activitats extractives iniciades el 1923, van decidir abocar directament al riu els residus líquids salins i més endavant els residus sòlids en superfície, sense cap tipus d'impermeabilització, a cel obert, i així, les aigües del riu Llobregat, per activa i per passiva, es van anar salinitzant progressivament. Aquest escenari va provocar, tot i estar previst els anys trenta pel govern de la II República, que fins el 1989, no es va construir un col·lector, per transportar a mar, les salmorres i minimitzar els impactes dels abocaments al riu.

El col·lector, en els anys que fa que funciona, si bé ha rebaixat els elevats nivells de clorurs a les aigües del riu Cardener i Llobregat, no assoleix en les ETAP d'Abrera i de Sant Joan Despí de forma continuada, els continguts de clorurs del riu Llobregat, als nivells recomanats de 250 mg Cl/l per l'actual legislació de la Directiva Marc de l'Aigua de la UE (2000/60/CE) transposada (RD 140/2003 de 7 de febrer) i menys, apropar-se als valors històrics de la salinitat natural, d'abans de les explotacions de potassa avaluats en els controls efectuats l'any 1915, en uns 79,5 mg Cl/l a l'aquífer de Cornellà. (BOE del 27-05-1930).

En el període de la Guerra Civil (1936-39) i coincidint amb la quasi total paràlització de les activitats extractives de potassa, la salinitat del riu Llobregat a Cornellà, que ja s'establí poc abans de l'any 1936 en valors superiors a 200 mg de Cl/L, escenari que va generar un elevat nombre de queixes i denúncies, recuperà l'any 1939 els valors de l'any 1915. O sia que no son de rebut, opinions com que el riu es salinitza per causes naturals. Existeix un procediment obert per part de la Fiscalia de Medi Ambient del TSJC, en quan la salinitat aportada en excés, aigües avall del Bages, i la pèrdua de recursos hídrics per salinització, te els orígens en les activitats de la indústria de la potassa.

Amb els tractaments d'oxidació actuals, per a la potabilització de les aigües amb destí al consum humà, la presència de clorurs i bromurs a les aigües del riu Llobregat, incrementa la generació de trihalometans, entre els quals es detecten el cloroform i el bromoform. En el RD citat, el contingut de la suma dels quatre trihalometans més nocius, es fixa en un màxim de 100 µg/L. També la presència de bromurs, combinat amb tractaments d'ozonització genera bromats, compost contaminant no desitjable en les aigües potables.

En els darrers anys, les activitats extractives d'Iberpotash, S.A., s'han incrementat, així com les aportacions de llixiviats salins, a l'augmentar la superfície dels runams exposada a les pluges i el col·lector de salmorres ha quedat insuficient. El riu Cardener i Llobregat doncs, s'estan resalinitzant, i dades puntuals a Cornellà > a 600 mg Cl/L en aquest mes de juny del 2007, així ho palesen. Per altra banda les mes de 300 petades del col·lector de salmorres des de la posta en marxa, originen contaminacions puntualment importants, com pèrdua de recursos, agrícoles, mediambientals i la salinització d'aqüífers existents en les zones dels trencaments.

Les Administracions, en lloc d'aplicar solucions en origen, més senzilles, menys costoses, més eficients i sostenibles, però que afectarien econòmicament a l'empresa explotadora, el que ha establert i està en vies d'execució, es el desdoblament del col·lector per augmentar la capacitat de by-pass. També, per assolir els condicionants de la Normativa d'Aigües, estan projectats i en construcció un tractament d'Electrodialíssi a l'ETAP d'ATLL (Abrera) i un altre d'osmosi inversa a l'ETAP d'AGBAR (Sant Joan Despí).

Aquestes solucions, on per una banda, hi ha una important pèrdua de recursos hídrics i per l'altra son d'elevada inversió, tant de primera instal·lació com de manteniment i consum energètic, afectarà en un moment o altre, a les tarifes de l'aigua que paguen els abonats, i únicament (tot i que es important) millorarà la qualitat de les aigües potables servides per a usos urbans i industrials en baixa, mentre la conca dels rius Cardener i

Llobregat, amb els seus ecosistemes de fauna i flora d'aigües dolces avall de les explotacions potàssiques quedaran al que se'ls hi aboqui. També els municipis i les indústries amb concessions de recursos hídrics "gaudirán" del mateix complex escenari.

El col·lector no pot assolir desviar el 100% de les aportacions salines al riu, doncs aquestes s'incrementen en la mesura que creixen els runams. La conclusió es la de sempre, contaminació amb màxims beneficis privats i remediació no en origen, finançada amb diner públic, escenari que habitualment es el mes costós i insostenible. El 2023 es complirà el centenari de les explotacions de potassa al Bages, es pot saber, tenint en compte els estudis, valoracions, previsions, inversions, etc., quins clorurs tindrem senyors de l'Administració al riu Llobregat a Cornellà?, recordin que a Sant Vicenç de Castellet, avall de la unió del riu Cardener amb el riu Llobregat, just abans de tota aquesta història de la mineria, hi havia tant sols 62 mg/l de salinitat "natural".

Mes informació:

Cronologia detallada d'estudis i accions de la Plataforma Montsalat.

Document original: <http://www.ecodiari.cat/index.php?seccio=noticies&accio=veure&id=3110>